

Voedingscomiteit Teralfene 14-18

42/52

TERALFENE EN DE GROOTE OORLOG

KENMERKEN

VERTREK & AANKOMST	parking kerk Teralfene
LENGTE	4,4 km
WEGEN	2,9 km verharde weg 1,5 km onverharde weg
TYPE	Niet geschikt voor buggy's en rolstoelen.
CONTROLE	8/4/2024

BLIKVANGERS

Kerk Teralfene
Kruispunt Bredeweg-Krommaart
Schettenberg
Stuw van Teralfene
Oud-gemeentehuis

De deelgemeente Teralfene is relatief goed door de Groote Oorlog geraakt. Deze wandeling brengt ons langs een paar stopplaatsen waar aan de hand van enkele verhalen een beeld geschetst wordt van het reilen en zeilen van deze gemeente gedurende de Groote Oorlog.

ROUTE

We vertrekken aan de kerk van Teralfene en stappen rechts van de Keurslagerij de Daalstraat in om, even verder, voor café Natekes rechts de Bredeweg in te stappen. We kruisen de Krommaertweg en blijven de Bredeweg rechtdoor volgen tot we op de Vogelenzangstraat uitkomen die we rechts omhoog opstappen. Even verder stappen we links de Marktweg in; aan de driesprong (door de akker) houden we rechts aan en belanden een eind verder op het asfalt van de Kortbos. Daar wandelen we links tot de straat een scherpe bocht naar rechts maakt; op dit punt stappen we links een veldweg in, de Vuystweg. We blijven dit kronkelende pad volgen tot we rechts steil naar beneden (leuning) door een weide moeten stappen. Let op: prikkeldraad. Aan de driesprong blijven we rechts de Vuystweg volgen tot we op de Daalstraat belanden. Die straat stappen we links in tot we op het pleintje rechts de JB Callebautstraat instappen. Direct voorbij de spoorwegbrug draaien we rechts de Oude Denderweg in die we volgen tot het jaagpad van de Dender dat we links instappen.

(Hier kunnen we eventueel het jaagpad rechts een eindje volgen tot de sierlijke spoorwegbrug over de Dender. Nog even verder, kunnen we rechts voorbij de huizen nog een paar bomputten uit WO II zien, als de vegetatie het toelaat tenminste. We moeten nu wel op onze stappen terugkeren).

We passeren de stuw, steken rechtdoor de JB Callebautstraat over en stappen verder langs het jaagpad. Aan de volgende spoorwegbrug blijven we langs het jaagpad rechtdoor stappen tot we voor de draadafsluiting (picknicktafel) van het zuiveringsstation links de veldweg instappen die naar de spoorwegberm loopt. We wandelen rechts langs de spoorweg tot we aan de volgende brug komen. Onder de brug door wandelen we de Rozenlaan in die we rechtdoor volgen tot voor het oud gemeentehuis van Teralfene, vandaar zien we links de kerk van Teralfene.

KERK SINT-JAN-EVANGELIST

Op 20 augustus werd Brussel ingenomen door de Duitsers. En een dag later, op vrijdag 21 augustus 1914, werden ook de eerste Duitsers gesignaleerd te Teralfene. Om tien uur in de voormiddag passeerde een grote groep Duitse infanterie, wielrijders, ruiters (Ulanen) en artillerie te Teralfene komende uit Hekelgem, vanaf de Potaardestraat, via den Daal en de J.B. Callebautstraat (toen nog de Nieuwbaan). Het waren verkenningsspatrouilles op weg naar Denderleeuw die de bedoeling hadden om verder door te stoten naar het westen en ook richting Ninove. Hortensia De Ridder (°1904) woonde toen met haar ouders rechtover de kerk. Ze stond met heel het gezin achter het raam te gluren naar de voorbijtrekkende troepen. Ze zag dat de soldaten halt hielden ter hoogte van het kerkplein. Duitse soldaten gingen hier en daar water vragen om hun dorst en die van hun paarden te lessen. Ook haar vader werd aangesproken, hij ging in op de vraag van de Duitsers. Op de hoek van de Daalstraat en de Kerkstraat (nu de Driesstraat) stonden bij de doortocht van de Duitse troepen enkele jongens naast hun fiets toe te kijken. Een paar Duitse soldaten liepen naar de fietsen toe en maakten ze onbruikbaar. Volgens onderwijzer Alfons Van den Broeck, die dit voorval gezien heeft, deden de Duitsers dit om de jongens te beletten dat ze per fiets de aantocht van de Duitsers in Denderleeuw zouden melden.

KRUISPUNT BREDEWEG-KROMMAART

In de vroege ochtend van 3 augustus 1914 luidden onverwacht de klokken te Teralfene. De mensen kwamen de straat op om te zien wat er gaande was. Men vroeg zich angstig af, zou het dan toch oorlog worden? Duitsland bleek via een ultimatum aan België een vrije doorgang gevraagd te hebben, maar de Belgische regering had dit geweigerd. De algemene mobilisatie was dan ook begonnen.

In het dorp droeg champetter Jan Baptist Van Vaerenbergh in allerijl de oproepingsbevelen aan de soldaten van deur tot deur op 3 augustus 1914. België had de algemene dienstplicht nog maar pas het jaar tevoren in 1913 ingevoerd. Concreet betekende dit dat de jongste van de 'klas 13', namelijk de jonge mannen die in 1914 precies 21 jaar werden, bruto pech hadden. In principe werden ze allemaal en als eerste opgeroepen en konden ze meteen met de trein naar Brussel vertrekken; de andere 'oudere' klassen volgden daarna. Anderzijds waren er ook te Teralfene nogal wat jonge mannen die zich als vrijwilliger hadden aangediend. De patriottische gevoelens vierden hoogtij. De verontwaardiging over de onbeschaamde Duitse inval was immers groot, alsook het gevoel om "iets te kunnen betekenen".

In de boerderijen eisten de Duitsers eten en drinken op en alle wapens moesten ingeleverd worden. En in de dorpen waar er volgens de Duitsers niet voldoende werd meegeewerkt hield men soms de burgemeester of andere notabelen een tijd lang vast om een veilige doortocht te verzekeren. Ook te Teralfene werden in die periode zowel burgemeester Jan Baptist Callebaut als Bernard Goetvinck, lid van de burgerwacht, eventjes vastgehouden door de bezetters. Naar hun mening had Goetvinck immers te lang gewacht om zijn geweer in te leveren.

SCHETTENBERG

Hoogten zoals de Schettenberg en de Boekhoutberg hadden van oudsher een zeker militair belang omwille van het verre uitzicht. Tussen 1865 en 1940 stond er een houten korenwindmolen op de Schettenberg vlakbij het kruispunt van de Daalstraat en de Kortenbos. Deze standaardmolen werd begin 1865 naar Teralfene overgebracht door Jozef Menschaert die er meteen ook een molenhuis liet naast bouwen. Voordien had de molen in Papignies (Papegem) bij Lessen gestaan en daarvoor zelfs in Bretagne, Frankrijk.

Op 28 september 1914 hadden een veertigtal Duitse militairen, ruiters en wielrijders, om strategische redenen op de Schettenberg postgevat en hielden ze de molen bezet. De Teralfense molenaar Domien Guldemont kon niet anders dan met lede ogen toekijken want indien hij de Duitsers een strobreed in de weg zou leggen kon dit immers tot wrede represailles lijden. De situatie was erg verwarrend, want op hetzelfde moment bivakkeerden er Belgische militairen in Denderleeuw van waaruit verkenningsoopdrachten werden uitgevoerd in de richting van Brussel. Zo vertrok de Belgische luitenant Terlinden op 28 september 1914 met een groep van 10 ruiters om 6 uur 's morgens vanuit Denderleeuw voor een verkenningsoopdracht richting Asse. Ze staken de brug aan Teralfene sas over die bewaakt werd door een peloton Belgische karabiniers-cyclisten. De groep passeerde aan de kerk van Teralfene en reed door naar Essene waar ze te horen kregen dat er kolonnes Duitsers aanwezig waren te Meldert, Asse-ter-Heide en ook vlakbij in Asbeek. Men besloot om via Ternat verder te gaan. Daar hoorden ze zeggen dat een groot aantal Duitsers te paard, geschat op ongeveer tweehonderd, dichterbij kwamen op de steenweg Asse-Edingen. Men besloot veiligheidshalve om via Essene terug te keren naar Teralfene en daar terug de Dender over te steken. Op het ogenblik dat de groep van luitenant Terlinden de rand van het dorp bereikte en de brug van de Dender in zicht kwam, werd de groep beschoten. Het vuur kwam vanaf de hoogte op de rechter Denderoever ten noordwesten van Teralfene. In de molen op de hoogte hadden de Duitsers postgevat; van daaruit hadden ze een uitstekend zicht op de Dendervallei.

SCHETTENBERG - vervolg

Wachtmeester Hester werd met drie mannen uitgestuurd voor een aanval op de molen langs de rechterkant. Terlinden daarentegen galoppeerde over de velden langs de huizen voor een frontale aanval. Hesters had ondertussen versterking gekregen van drie karabiniers-cyclisten; hun peloton bewaakte nog altijd de brug over de Dender. De Duitsers die de molen bezet hielden, werden nu van twee zijden onder vuur genomen en namen de vlucht. Het bleek te gaan om 28 ruiters en 12 wielrijders. Uiteindelijk reed luitenant Terlinden met zijn mannen terug naar Denderleeuw.

STUW VAN TERALFENE

Op vrijdag 21 augustus 1914 om 10 uur in de voormiddag steekt een eerste groep Duitse infanterie, wielrijders, ruiters en artillerie de Dender over via de brug van Teralfene sas. In Denderleeuw is er vervolgens een oponthoud van twee uur om te rusten. De wielrijders vernielden de telefoon- en telegraafverbindingen in het station omdat ze willen vermijden dat hun troepenbeweging doorgeleid worden aan het Belgische leger.

Enkele dagen later, op maandag 24 augustus 1914, brak er een gigantische paniek uit in de Denderstreek (vliegende- of vluchtersmaandag). De plotse en massale aanwezigheid van Duitse militairen had indruk gemaakt, bovendien deed het nieuws de ronde dat de Duitsers alle mannen tussen 18 en 50 jaar oppakten en meenamen. Vanuit de richting van Pamel kwamen hele groepen mannen en jongens in Liedekerke aan en trokken verder richting Teralfene. Te voet of per fiets ging het via het jaagpad langs de Dender richting Aalst. Bij het zien van deze vluchtelingen brak paniek uit en een groot deel van de mannelijke bevolking sloeg ook op de vlucht. Die maandag vluchtten ook veel Teralfense mannen en jongens richting Aalst en Gent. Nog diezelfde avond kwamen de meesten ervan reeds terug toen gebleken was dat de angst ongegrond was.

Vanaf het moment dat de Duitsers het hier voor het zeggen hadden werd het bezette België opgedeeld in gebieden die onder een verschillend bezettingsregime vielen. Teralfene lag in Gouvernementsgebied aan de grens met Etappengebied. De Dender vormde dus hier de grens en dat kwam de Duitsers goed uit, want op andere plaatsen lieten ze vaak diepe grachten graven om deze grens te markeren. Omstreeks 1916 was er bijna geen doorkomen meer aan. De Denderbrug werd immers heel de oorlog lang bewaakt en zonder betaald paspoort kon men er niet passeren. Op de bruggen werden houten schuttingen aangebracht. Teralfene had toen enigszins geluk dat het tot Brabant behoorde: het militaire regime in Etappengebied was tijdens de oorlog strenger en meedogenlozer voor de bevolking dan het regime in het Gouvernementsgebied. Denderleeuw en Erembodegem moesten bijvoorbeeld zware boetes betalen en ook de verplichte tewerkstelling opgelegd door de Duitsers (weggevoerden) werd sneller en massaler toegepast in Etappengebied, veel minder in Gouvernementsgebied waarin Teralfene lag.

OUD-GEMEENTEHUIS

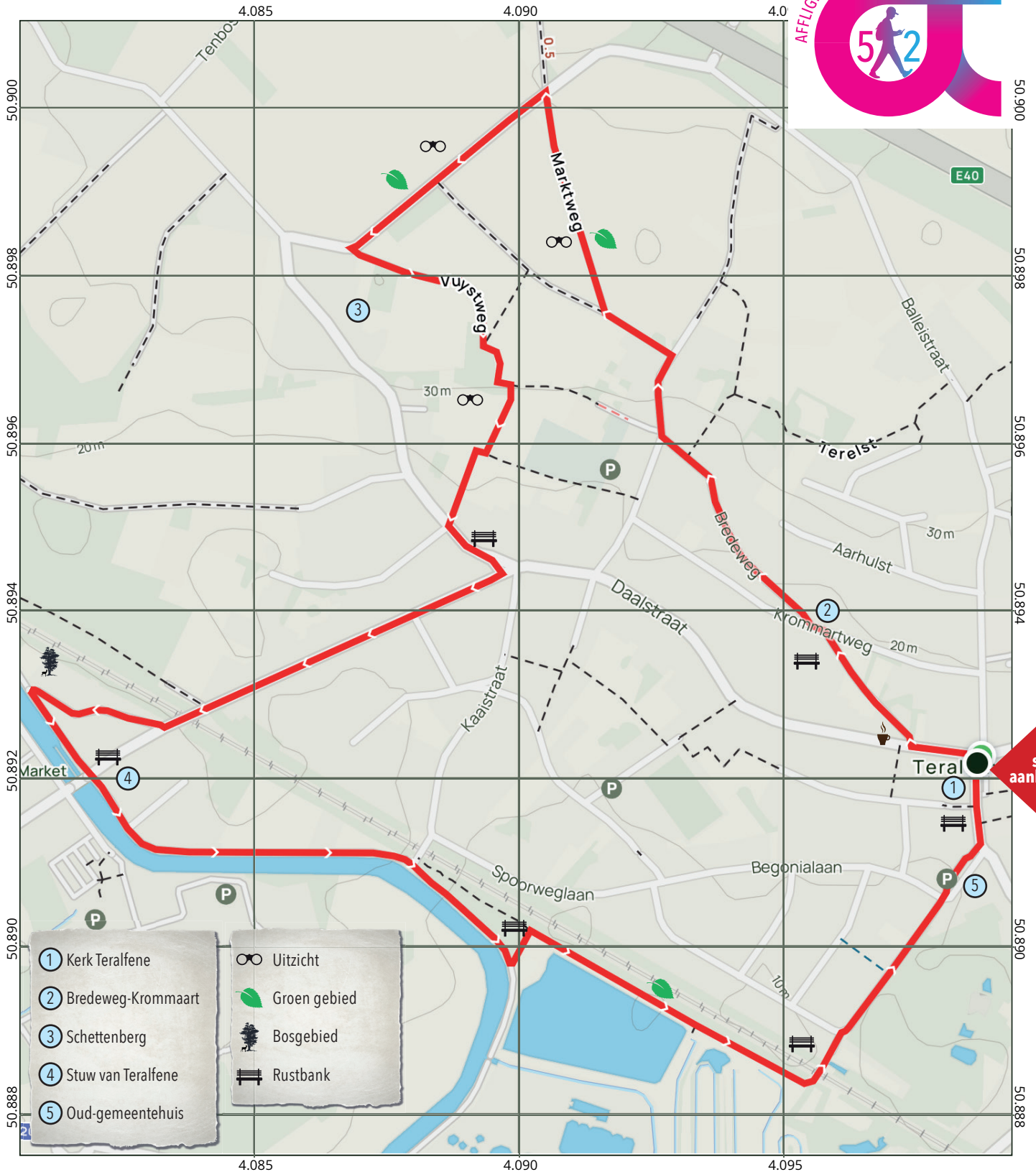
Als gevolg van het oorlogsgeweld was de binnenlandse handel bijna volledig tot stilstand gekomen, de Aalsterse hophandel inbegrepen. Veel fabrieken waren gesloten. Enkele grote infrastructuurwerken waren compleet stilgevallen: in Teralfene zal heel de oorlog lang het troosteloze beeld van de half afgewerkte nieuwe spoorlijn Brussel-Oostende overheersen.

Ook heel wat Teralfense mannen waren in de vooroorlogse jaren aan de slag geweest bij die grote werken en verloren nu dus een inkomen waardoor armoede om de hoek loerde. Door het in mekaar stuiken van de economie dreigde een gigantisch voedselprobleem te ontstaan. Vooral in de steden werd het probleem het vlugst nijpend, pas later ook op het platteland. De Duitsers stonden wel toe dat er snel een efficiënt voedselhulpwerk werd opgericht.

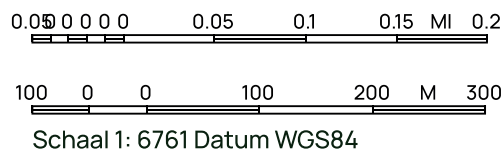
Op vertoon van een bon van het comiteit werden, afhankelijk van inkomen en gezinssituatie, voedingswaren als bloem, suiker en 'Amerikaans spek' uitgedeeld. Naarmate de oorlog vorderde werden de hophochtingen te Teralfene meer en meer afgebouwd om plaats te maken voor aardappelteelt die gezien de omstandigheden veel meer opbracht dan hop. Hier op het platteland was de situatie op vlak van de voedselvoorziening gelukkig wat minder fragiel dan bijvoorbeeld in de steden of op verschillende plaatsen in het Etappengebied. De werkloos geworden arbeiders waren hier meestal nog wel vertrouwd met de landbouw. Ook door de goede werking van het hulp- en voedingscomiteit te Teralfene leek het er op dat men heeft kunnen vermijden dat er echt honger werd geleden in het dorp, zelfs niet toen de materiele situatie in 1917 en 1918 aanzienlijk verslechterde. Voor de kerk staat het monument voor de gesneuvelden.

TERALFENE EN DE GROOTE OORLOG

1.7°E
5-12-2024

Vershil: 43 m Daling: 37 m

